

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

— « Μεταλαμβάνει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἐμμανουήλ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος », λέει γιὰ τρίτη φορὰ ὁ παπάς, δακρῦζοντας τώρα κι αὐτός.

— Ἄμην! Εἶπε μὲ βαθιὰ φωνὴ ὁ μυστικὸς Χριστιανός.

Σὲ λίγα λεπτὰ οἱ τρεῖς σκιὲς χάνονται καὶ πάλι στοὺς σκοτεινοὺς δρόμους τοῦ Ἡρακλείου καὶ βιαστικὰ γυρίζουν στὸ σπίτι τους. Αὐτὴ τὴ φορὰ δὲ βρέθηκε καμμιὰ γοιὰ στὸ δρόμο νὰ τοὺς γνωρίσῃ μὲ τὸ φῶς τῆς λαμπάδας καὶ νὰ ξαναπῆ :

— Θεέ μου, δὲν κάνεις τὸ θαῦμα σου, γιὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ ἓναν κακὸ Τοῦρκο οἱ χριστιανοί ;

Μόνο ὁ παπα-Γρηγόρης ἤξερε, ὅτι ὁ Μεχμέτ μπέης ἦτανε χριστιανός, πὶὸ πολὺ πιστὸς ἀπὸ πολλούς, πὺν λέγονται μονάχα χριστιανοί.

Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

— Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία...

Ἄλη ἡ γειτονιὰ ἀντηχοῦσε ἀπ' τὰ χαρμόσυνα κάλαντα, πὺν τραγουδοῦσαν τὰ παιδάκια τὴν παραμονὴ τῆς πρωτοχρονιάς. Καὶ τὸ βράδυ, μαζεμένη γύρω στὸ τζάκι ἡ οἰκογένεια τοῦ παπα-Θύμιου, καμάρωνε τὰ δῶρα, πὺν χάρισε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο, καὶ περίμενε τὴν ὥρα τῆς βασιλόπιτας.

Ὁ Γιώργος, μαθητὴς τῆς πέμπτης τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἐπάνω κάτω ἔντεκα χρονῶν, κρατοῦσε στὰ χέρια του ἓνα χρυσοδεμένο βιβλίο καὶ στριφογύριζε ἀπ' ὅλες τὶς μεριὲς καὶ ξεφύλλιζε τὶς εἰκόνες του. Καὶ ἡ Μαρία, ἓνα χρόνο μικρότερη, κρατοῦσε καὶ χἀΐδευε καὶ καμάρωνε μιὰ πανώρια κούκλα.

Καὶ πάλι ἀντήχησαν στὴ γειτονιὰ οἱ χαρούμενες φωνὲς τῶν παιδιῶν :

— “Αγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία . . .

— Ποῦ εἶναι ἡ Καισαρεία, μπαμπά ; ρώτησε ἡ Μαρία.

— Εἶναι πέρα στὴν Ἀνατολή, παιδί μου. Μὰ τὴ λένε Καισάρεια καὶ ὄχι Καισαρεία.

— Καὶ γιατί τὰ παιδιά τὴ λένε ἔτσι ;

— Γιατὶ ἔτσι ταιριάζει καλύτερα στὸ τραγούδι τους. Μήπως θέλετε νὰ σᾶς πῶ τὴν ἱστορία τοῦ “Αἰ-Βασίλη;” Ἐτσι θὰ περάση καὶ ἡ ὥρα, ὅσο νὰ κόψωμε τὴ βασιλόπιτα.

Χαρούμενα τὰ παιδιά τριγύρισαν τὸν παπα-Θύμιο. Ἡ παπαδιά ἔριξε κι ἄλλα ξύλα στὴ φωτιά, ἔδωσε σ’ ὅλους ἀπὸ ἓναν κουραμπιέ κι ὁ παπὰς ἄρχισε τὴν ἱστορία.

— “Ὅπως σᾶς εἶπα καὶ πρωτύτερα, ἡ Καισάρεια εἶναι βαθιὰ στὴν Ἀνατολή, σὲ μιὰ χώρα, ποὺ τὴ λένε Καππαδοκία. Ἐκεῖ γεννήθηκε ὁ “Αἰ-Βασίλης τριακόσια τριάντα χρόνια ὕστερ’ ἀπ’ τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Οἱ γονεῖς του, ὅπως οἱ περισσότεροι πατριῶτες του, ἦταν εἰδωλολάτρεις. Ἡ μητέρα του, ἡ Ἐμμέλεια, ἦταν μιὰ σπάνια γυναίκα κι ἔδωσε στὸ παιδί της πολὺ καλὴ ἀνατροφή. Πόσα χρωστοῦμε ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ στὴν καλὴ αὐτὴ μητέρα !

“Ὅταν μεγάλωσε ὁ Βασίλειος, πῆγε στὴν Ἀθήνα νὰ σπουδάση κι ἐκεῖ γνωρίστηκε μὲ τὸν “Αἰ-Γρηγόριο. Ἐγινε στὴν ἀρχὴ δικηγόρος. Στὴν πατρίδα του ἦταν καὶ δάσκαλος μερικὰ χρόνια. Ἀλλὰ οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο ἐπάγγελμα τοῦ γέμιζε τὴν ψυχὴ.

Μὲ τὸ δυνατὸ του μυαλὸ εἶδε, πὼς ἡ νέα θρησκεία τοῦ Χριστοῦ ἦταν καλύτερη ἀπ’ τὴν παλιά. Ἐβλεπε κάθε μέρα νὰ κυνηγοῦν τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ τοὺς βασανίζουν. Ὁ αὐτοκράτωρ ἦταν κι’ αὐτὸς εἰδωλολάτρης καὶ δὲν ἤθελε νὰ πληθαίνουν οἱ Χριστιανοί.

Ἡ ψυχὴ τοῦ Βασιλείου δὲν μπορούσε νὰ ὑποφέρη τίς

ἀδικίες αὐτές. Σὲ ἡλικία 27 χρονῶν ἔγινε Χριστιανός, μοίρασε ὅλη τὴν περιουσία του στοὺς φτωχοὺς καὶ ξεκίνησε νὰ γνωρίσῃ κι ἄλλους τόπους, νὰ γνωρίσῃ κι ἄλλους Χριστιανούς, ν'ἀγωνιστῆῃ κι αὐτὸς γιὰ τὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ.

Θέλοντας νὰ ἰδῆ μὲ τὰ ἔμματα του τὰ μέρη, ποὺ γεννήθηκε κι ἔζησε ὁ Χριστός, ταξίδεψε στὴν Αἴγυπτο, στὴν Παλαιστίνη, στὴ Συρία, στὴ Μεσοποταμία. Στὴν Αἴγυπτο γνώρισε καὶ τὸν Ἅγιο Ἀντώνιο.

Βλέπω στὰ μάτια σας, παιδιά μου, ν' ἀναγαλλιᾶσθε ἢ ψυχὴ σας ἀκούοντας τὰ ταξίδια αὐτά, σὰ νὰ τὰ ζηλεύετε. Μὰ λέτε, πὼς ἦταν εὐχάριστα τὰ ταξίδια αὐτά; Ἐκεῖνον τὸν καιρὸ οὔτε σιδηρόδρομοι ὑπῆρχαν, οὔτε ἀτμόπλοια, οὔτε αὐτοκίνητα. Μὴν ξεχνᾶτε, πὼς οὔτε χρήματα εἶχε πιά ὁ Βασίλειος.

Μὴν ξεχνᾶτε καὶ πόσο κυνηγούσανε παντοῦ τοὺς Χριστιανούς καὶ θὰ καταλάβετε πόσο βασανισμένο ἦταν αὐτὸ τὸ μεγάλο ταξίδι τοῦ Βασιλείου.

Σ' ἓνα ἄλλο του ταξίδι στὸν Πόντο, ποὺ εἶχε κι ἓνα πατρικό του κτῆμα, ἀποφάσισε νὰ ζήσει κάμποσο καιρὸ στὴν ἐρημιά, μόνος του σὰν ἡκαλόγερος. Διάλεξε μιὰ τοποθεσία ἡσυχὴ καὶ τερπνὴ κι ἀφοσιώθηκε στὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ.

Ἀκοῦστε, πὼς περιγράφει ὁ ἴδιος, σ' ἓνα γράμμα στὸ φίλο του Γρηγόριο, τὸν τόπο, ποὺ διάλεξε νὰ ζήσει :

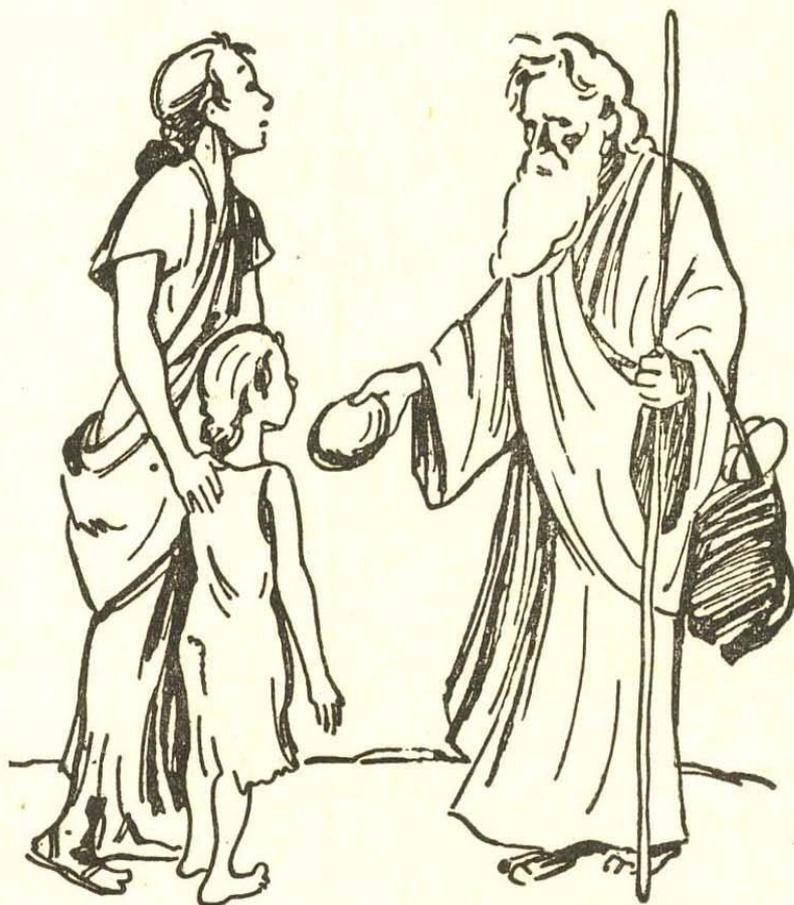
— «Ἀφοῦ ἀπελπίστηκα πιά, ὅτι θὰ μ' ἀκολουθήσης, ζήτησα καταφύγιο ἐδῶ, στὸν Πόντο. Καὶ ὁ Θεὸς μ' ὁδήγησε σ' ἓναν τόπο, ποὺ μ' εὐχαριστεῖ πάρα πολύ.

Θυμᾶσαι καμιὰ φορὰ, ποὺ παίζοντας πλάθαμε μὲ τὴ φαντασία μας ὁμορφες τοποθεσίες; Τέτοιο εἶναι καὶ τὸ μέρος, ποὺ ζῶ σήμερα. Εἶναι ἓνα ψηλὸ βουνὸ σκεπασμένο ἀπὸ πυκνὸ δάσος. Ἐδῶ κι ἐκεῖ τρέχουν κρούα καὶ κατακάθαρα νε-

ρά. Στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ εἶναι μιὰ πεδιάδα, πού ποτίζεται ἄφθονα ἀπὸ τὰ νερά αὐτά. Στὴν πεδιάδα αὐτὴ μόνα τους ἔχουν φυτρώσει ὅλων τῶν λογιῶν τὰ δέντρα καὶ τόσο πυκνά, πού καμιὰ φορὰ δυσκολεύεται κανένας νὰ περάσῃ. Μπροστὰ στὴν τοποθεσία αὐτὴ δὲν εἶναι τίποτε τὸ νησί τῆς Καλυψῶς, πού τόσο θαύμασε τὴν ὀμορφιά του ὁ «Ὅμηρος».

Πολλοὶ φίλοι του πηγαίνανε νὰ τὸν ἰδοῦν στὴν ἐρημικὴ ζωὴ του· πῆγε κι ὁ Γρηγόριος, μὰ πολὺ λίγο ἔμεινε μαζί του, γιατί δὲν τοῦ ἄρεσε ἡ ζωὴ τῆς ἐρημιᾶς.

Ἀλλὰ κι ὁ Βασίλειος ἀναγκάστηκε ν' ἀφήσῃ τὴ μοναχικὴ ζωὴ. Οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἐξακολουθοῦσαν ἀγριώτεροι καὶ ἡ ἐξάπλωση τῆς νέας θρησκείας τοῦ Χριστοῦ κινδύνευε νὰ σταματήσῃ. Ὁ αὐτοκράτορας Ἰουλιανὸς προστάτευε μὲ φανατισμὸ τὴν εἰδωλολατρεία.

Γύρισε στὴν πατρίδα του ὁ Βασίλειος καὶ χειροτονήθηκε παπᾶς, τὸν ἴδιο σχεδὸν καιρὸ μὲ τὸ Γρηγόριο. Μὲ τὴ ρητορικὴ του δύναμη ἔδωσε θάρρος στοὺς κατατρεγμένους Χριστιανούς καὶ μὲ τὴν ἀπλὴ καὶ φιλάνθρωπη ζωὴ του ἔδωσε τὸ καλύτερο παράδειγμα τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ. Καὶ ὅταν ἓνας μεγάλος λιμὸς ξαπλώθηκε σ' ὅλη τὴν Καππαδοκία καὶ

τὸν Πόντο, ὁ Βασίλειος τρέχοντας παντοῦ, μάζευε βοηθήματα ἀπὸ τοὺς πλουσίους καὶ μοίραζε στοὺς φτωχοὺς καὶ παρηγοροῦσε τοὺς δυστυχισμένους, θυσιάζοντας καὶ τὴ λίγη περιουσία, πού τοῦ εἶχε ἀπομείνει.

Σὲ ἡλικία σαράντα χρονῶν, ὁ Βασίλειος ἔγινε Ἐπίσκοπος Καππαδοκίας καὶ ἔμεινε πάντα ὁ πατέρας τοῦ λαοῦ καὶ ὁ φίλος τῶν δυστυχισμένων. Φορώντας πάντα τὸ ἴδιο ράσο καὶ τρώγοντας μόνο ψωμί καὶ χόρτα, ἐξοικονομοῦσε ὅ,τι χρειαζόταν γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ ἔχτισε στὴν Καισάρεια μεγάλο νοσοκομεῖο καὶ πτωχοκομεῖο. Καὶ ἔτσι ὅλος ὁ βίος του ἦταν ἓνα πολύτιμο στήριγμα τῆς χριστιανοσύνης.

Ὁ νέος αὐτοκράτορας Οὐάλης — ἐχθρός καὶ αὐτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ — ἔστειλε στὴν Καισάρεια ἓναν ἀξιωματικό, τὸ Μόδεστο, γιὰ νὰ φοβίση τὸ Βασίλειο καὶ νὰ τὸν ἀναγκάση νὰ πάψη τὸ κήρυγμά του καὶ τὶς φιλανθρωπίες του.

Ἀτάραχος ἔμεινε ὁ Βασίλειος στὶς φοβέρες τοῦ ἀξιωματικοῦ.

— Πῶς, τοῦ λέει αὐτός, δὲ φοβᾶσαι τὴ δύναμή μου;

— Καὶ γιατί νὰ τὴ φοβηθῶ; ἀπάντησε ὁ Βασίλειος. Τί μπορεῖς νὰ κάμης;

— Τί μπορῶ νὰ σοῦ κάμω; Ὅλα εἶναι στὴν ἐξουσία μου. Μπορῶ νὰ δημέψω τὴν περιουσία σου, μπορῶ νὰ σ' ἐξορίσω, μπορῶ νὰ σὲ βασανίσω ἀκόμη καὶ νὰ σὲ θανατώσω.

— Μὲ τίποτε ἄλλο νὰ μὲ φοβερίσης, γιατί αὐτὰ δὲν τὰ φοβοῦμαι. Τὴ δήμευση δὲν τὴ φοβοῦμαι, γιατί δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο ἀπὸ δυὸ τριμμένα ράσα καὶ λίγα βιβλία. Τὴν ἐξορία δὲν τὴ φοβοῦμαι, γιατί ὅλη τὴ γῆ τὴ θεωρῶ πατρίδα μου. Τὰ βασάνα δὲν τὰ φοβοῦμαι, γιατί τὸ σῶμα μου εἶναι τόσο ἀδύνατο, ὥστε θὰ νεκρωθῆ, πρὶν προφτάσης νὰ τὸ βασανί-

σης. Καὶ τέλος, δὲ φοβοῦμαι τὸ θάνατο, γιατί αὐτὸς θὰ μὲ φέρη συντομώτερα κοντὰ στὸ Θεό.

— Ποτὲ δὲν ἄκουσα τέτοια λόγια, ἀποκρίθηκε ὁ ἀξιωματικὸς μὲ ἀληθινὴ κατάπληξη.

— Γιατί καὶ ποτὲ δὲν ἀπάντησες ἀληθινὸ Ἐπίσκοπο. Ἐμεῖς εἴμαστε ἡσυχιοὶ καὶ ταπεινοί, ὄχι μοναχὰ μπροστὰ στὸ βασιλιά, ἀλλὰ καὶ στὸν τελευταῖο ἄνθρωπο. Ἄμα ὅμως πρόκειται γιὰ τὴν πίστη μας στὸ Θεό, οὔτε τὴ φωτιὰ φοβόμαστε, οὔτε τὸ σπαθί, οὔτε τὰ ἄγρια θηρία· αὐτὰ τὰ θεωροῦμε διασκέδαση. Αὐτὰ ἄς τὰ μάθῃ ὁ αὐτοκράτορας μιὰ γιὰ πάντα.

— Τέτοιος, ἐξακολούθησε ὁ παπα-Θύμιος, ἦταν, παιδιά μου, ὁ σπάνιος αὐτὸς Ἐπίσκοπος. Καὶ μὲ τὸ ἀσθενικό του σῶμα καὶ μέσα σὲ πολλὲς κακουχίες αὐτὸς ἐξακολούθησε νὰ περιοδεύῃ παντοῦ, νὰ ἐλεῆ τοὺς δυστυχημένους, νὰ παρηγορῇ τοὺς θλιμμένους, νὰ δίνῃ θάρρος στοὺς βασανισμένους Χριστιανούς.

Κι ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὶς στερήσεις πέθανε σὲ ἡλικία πενήντα χρονῶν, τὴν ἡμέρα τῆς πρωτοχρονιάς.

Ὁλος ὁ τόπος ἔχασε τὸν πατέρα του καὶ τὸν προστάτη του. Χιλιάδες ἀπ' ὅλη τὴν ἐπαρχία ἔτρεξαν στὴν κηδεῖα του. Χριστιανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι καὶ εἰδωλολάτρεις ἔκλαψαν μαζὶ τὴν ἡμέρα αὐτή. Ἀπὸ τὸν πυκνὸ συνωστισμό πολλοὶ βροῦσαν τὸ θάνατο κι οἱ ἄλλοι τοὺς καλοτύχιζαν, ποὺ πέθαναν μαζὶ μὲ τὸ Βασίλειο.

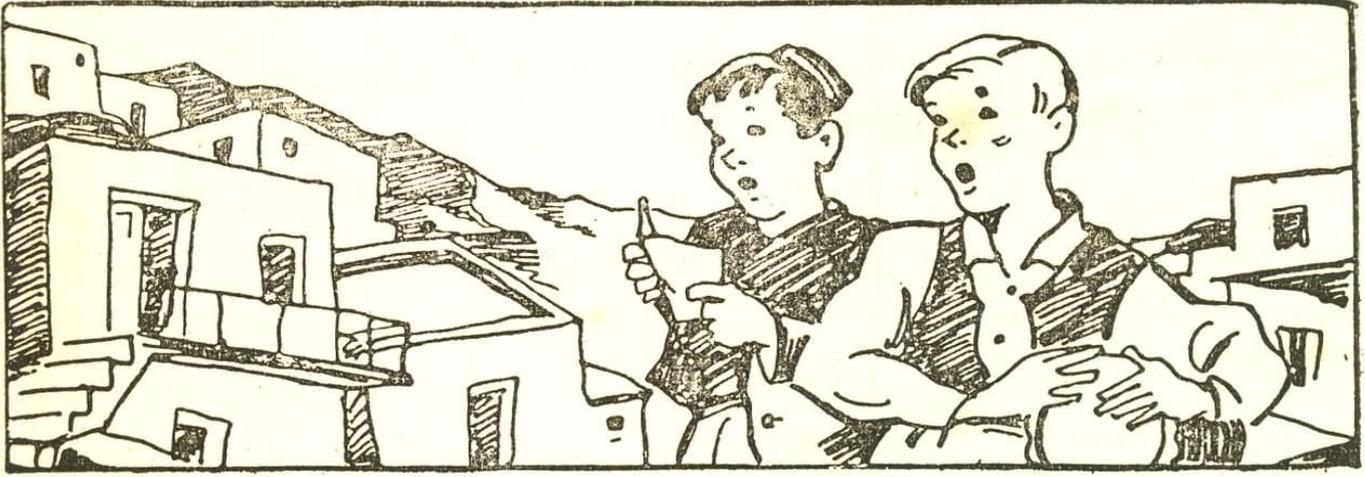
— Καὶ τώρα, παιδιά μου, εἶπε τελειώνοντας ὁ παπα-Θύμιος, ἄς ζητήσωμε τὴν εὐχὴ τοῦ Ἁι-Βασίλη καὶ ἄς κόψωμε τὴ βασιλόπιτα γιὰ τὴν καλὴ χρονιά.

ΧΡΟΝΙΑΡΕΣ ΜΕΡΕΣ

Καὶ θαρθεῖν χρονιάρεις μέρες: τὰ Χριστούγεννα
 μὲ τ' ἀφρόπλαστα χριστόψωμά τους πρῶτα
 καὶ τ' Ἁγιο-Βασιλίου μὲ τῶν παιδιῶν τὰ κάλαντα
 καὶ μὲ τῶν νερῶν τ' ἀγιάσματα τὰ Φῶτα.

Κι ὕστερα τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ κι ἡ Ἀνάσταση
 ποὺ τὸ ὄλόχαρο χωρὶς θὰ τὴ γιορτάση,
 τῶν βουνῶν βροντοξυπνώντας τοὺς ἀντίλαλους,
 σπέρνοντας λαμπάδων φέγγισμα στὰ δάση.

Καὶ μὲ τὰ λαμπριάτικα καλοκαιριάσματα,
 στήνοντας χορὸ στὰ ὄλοανθα χαμομήλια,
 θ' ἀνεμίζουν κάτω ἀπὸ μηλιᾶς χιονόκλαδα
 κόκκινες ποδιές καὶ κίτρινα μαντήλια.

ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

(Χριστουγεννιάτικο)

Ἐπὸ τοῦ Ἀγίου Φιλίππου ἀκόμη λογάριαζα τὶς εἰσπράξεις, πὺ θὰ εἶχα ἀπὸ τὰ κάλαντα τῶν Χριστουγέννων. Καὶ γιὰ τὰ κάλαντα αὐτὰ τρία πράματα μοῦ χρειάζονταν : σακούλα νὰ βάλω τὰ λεπτά, σύντροφος νὰ τὰ ποῦμε καὶ φυλλάδα, πὺ νὰ τὰ ἔχη γραμμένα. Τὰ δυὸ πρῶτα τὰ εἶχα ἐξασφαλισμένα. Σακούλα θὰ μοῦ ἔραβε ἡ μάνα μου, σύντροφο θὰ εἶχα τὸν ἐξάδερφό μου τὸ Γιώργη, δυὸ χρόνια μεγαλύτερο ἀπὸ μένα καὶ δυὸ χρόνια μικρότερο ἀπὸ τὸν ἀδερφό μου τὸν Κωστή. Τὸ ζήτημα τῆς φυλλάδας ὅμως μ' ἀνησυχοῦσε πολὺ. Ὁ μπαρμπα-Σωτῆρος, ὁ μεγαλύτερος καταστηματάρχης τοῦ χωριοῦ μας, εἶχε λογιῶν-λογιῶν φυλλάδες, καὶ μόνο τὰ κάλαντα δὲν εἶχε ὁ εὐλογημένος.

Διαδόθηκε ὅμως φήμη, ὅτι στὸ Καμάρι, χωριὸ μιὰμιση ὥρα μακριὰ ἀπὸ τὸ δικό μας, εἶχε τέτοιες φυλλάδες ὁ Μητσοῦ τοῦ Ἀντώνη. Ὁ Γιάννης ὁ Χαβέλης τὶς προάλλες πῆρε μιὰ δεκάρα ἀπὸ τὰ βαφτίσια τοῦ ἀδερφοῦ του καὶ ἐπειδὴ ὁ μπαρμπα-Σωτῆρος δὲν εἶχε οὔτε σουγιάδες, γιὰ νὰ πάρῃ ἓνα σουγιά, πῆγε στὸ Καμάρι. Ἐκεῖ λοιπόν, μᾶς ἔλεγε καὶ μᾶς

ὀρκιζόταν, εἶδε καὶ φυλλάδες, ποὺ λέγανε τὰ κάλαντα.

Τώρα ἔπρεπε νὰ βρεθῆ κι ἡ σχετικὴ δεκάρα γιὰ τὴν ἀγορὰ τῆς φυλλάδας. Πράμα πολὺ δύσκολο. Νὰ μπορούσα τουλάχιστο νὰ προεξοφλοῦσα μιὰ δεκάρα ἀπὸ τὰς εἰσπράξεις τῶν Χριστουγέννων! Ἀλλὰ ποῦ νὰ βρεθῆ προεξοφλητής! Ἐνας μόνο τέτοιος μπορούσε νὰ ὑπάρχη, ἡ μάνα μου—πατέρα δὲν εἶχα. Ἀλλὰ ἔλα πάλι, ποὺ ἡ μάνα μου εἶχε πάρα πολὺ λίγες δεκάρες καὶ δὲν τῆς περίσσευαν νὰ ριψοκινδυνεύσῃ οὔτε μιὰ σὲ προεξοφλήσεις; Μιὰ μέρα ὅμως ἡ μάνα μου πούλησε λεμόνια ἀπὸ τὸν κῆπο μας καὶ πῆρε ἑφτά δραχμές. Τὸ βράδυ λοιπὸν τῆς ἴδιας ἡμέρας μοῦ ἔδωσε κι ἐμένα τὴ δεκάρα, ποὺ ζητοῦσα κάθε μέρα.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔσφιγγα σφιχτὰ στὴν παλάμη μου τὴν πολυπόθητη δεκάρα καὶ ἀντὶ γιὰ τὸ σχολεῖο τράβηξα γιὰ τὸ Καμάρι, ἀπ' ὅπου, πρὶν γίνῃ μεσημέρι, γύρισα στὸ σπίτι μὲ τὴ φυλλάδα στὸ ταγάρι μου.

Τώρα ἐρχόταν ἡ σειρὰ τῆς σακούλας. Τὸ πράμα ἦταν πολὺ εὔκολο. Ἔσκισε ἡ μάνα μου μιὰ λόξα ἀπὸ τὴ φουστανέλα τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου καὶ μοῦ τὴν ἔφτιασε. Τὴν ἔδεσα μ' ἓνα σπάγγο γερό, γιὰ νὰ βαστᾶ τὸ βᾶρος... τοῦ παρᾶ, καὶ τὴν κρέμασα ἐμπρὸς στὸ στήθος μου κατάσαρκα. Ἔτσι αἰσθανόμουν τὴν ἐπαφή της, ποὺ δὲ γαργάλιζε μόνο τὴν ἐπιδερμίδα μου, ἀλλὰ καὶ τὴ φαντασία μου. Τὴ φανταζόμουν γεμάτη πενταροδεκάρες, ποὺ θὰ τὶς ἔκανα λίρες. Καὶ ξέρετε, πῶς τὶς πενταροδεκάρες τὶς κάναμε λίρες; Τὶς βάζαμε καταγῆς στὸ χῶμα καὶ μὲ τὴ φτέρνα μας γυμνὴ τὶς τρίβαμε, τὶς τρίβαμε πολλὴ ὥρα, ὥσπου ἔφευγε ἡ σκουριὰ καὶ γίνονταν λίρες!

Ὁ σύντροφός πιά ἦταν σίγουρος, ὁ Γιώργης τοῦ μπάρομπα μου τοῦ Γιάννη. Μαζὶ μ' αὐτὸν κάναμε ὅλες τὶς ἐπιχειρήσεις καὶ ὅλες τὶς τρέλες. Μαζὶ βόσκαμε τὶς προβατίνες, ἐγὼ τὴν Τούρκα—τὴν ἔλεγα ἔτσι, γιὰτὶ ἦταν πολὺ ἄγρια—

κι ἐκεῖνος τὶς Ψῶρες—τὶς ἔλεγε ἔτσι, γιατί ἦταν σωστὲς ψῶρες—μαζὶ μαζεύαμε χορτάρι γιὰ τὸ γαϊδούρι τους στὴ Γούβα μαζὶ τὸ καβαλικεύαμε τὸ γαϊδούρι. Ἄλλὰ ὁ ἀφιλότιμος ποτὲ δὲν μ' ἔβαζε καὶ μένα μιὰ φορὰ στὸ σαμάρι· πάντα δεύτερη θέση, στὰ καπούλια.

Τέλος πάντων, ἔφτασε κι ἡ πολυπόθητη παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων. Διπλὴ χαρὰ, παύση τῶν μαθημάτων καὶ κάλαντα. Ἄπὸ νύχτα νύχτα ἀκόμη ἤμουν στὸ πόδι. Ἡ σακούλα κι ἡ φυλλάδα ἔτοιμα· τὸ Γιώργη περίμενα. Ἡ ὥρα ὅμως περνοῦσε κι ὁ Γιώργης δὲ φαινόταν. Ἀνυπομονησία μεγάλη· τί συμβαίνει; Ἐξαφνα στὸ γειτονικὸ σπίτι ἀκούεται: « Καλὴν ἑσπέραν, ἄρχοντες, ἂν εἶναι ὁρισμὸς σας, Χριστοῦ τὴν θείαν γέννησιν νὰ πῶ στ' ἀρχοντικό σας... ».

—Μωρέ, ἄλλα παιδιὰ τὰ λένε! Φώναξα· καὶ στὴ στιγμὴ βρέθηκα στοῦ μπάριμπα μου τοῦ Γιάννη τὸ σπίτι.

—Ὁ Γιώργης, ποῦ εἶναι ὁ Γιώργης; ρώτησα μὲ τρομάρα τὴν ἐξαδέρφη μου τὴν Ἑλπίδα.

—Ὁ Γιώργης; ἦρθ' ὁ Κωστής ὁ δικός σας, πρωὶ πρωὶ καὶ τὸν πῆρε νὰ πᾶνε νὰ ποῦν τὰ Χριστούγεννα.

᾽Ω, συμφορὰ μου! Τέτοια παρασπονδία τοῦ ἐξαδέρφου μου ποτὲ δὲν τὴν περίμενα. Τώρα τί νὰ γίνῃ; ἀνάγκη νὰ βρῶ ἄλλο σύντροφο, ἀλλιῶς ἡ σακούλα θὰ ἔμενε ἄδεια!

Δρόμο λοιπὸν μέσα στὶς γειτονιὲς γιὰ σύντροφο! Ἄλλὰ ὅλα τὰ παιδιὰ ἦταν πιά ζευγαρωμένα καὶ ἀπὸ τὶς ἀνοιχτὲς πόρτες τῶν σπιτιῶν ἀκουγόταν: « Καλὴν ἑσπέραν, ἄρχοντες, ἂν εἶναι ὁρισμὸς σας, Χριστοῦ τὴν θείαν γέννησιν νὰ πῶ στ' ἀρχοντικό σας... » Καὶ οἱ εὐθυμὲς φωνὲς τῶν παιδιῶν ἦταν γιὰ μένα πένθιμη συνοδεία τῆς μοναξιᾶς μου καὶ τῆς ἐγκαταλείψεως.

Γύρισα στὸ σπίτι, ὅπου πεσμένος προύμυτα ἔκλαιγα ὅλη τὴν ἡμέρα.

Τὸ βράδυ, ὅταν εἶδα ἀπὸ μακριὰ τὸν ἀδερφό μου τὸν Κωστή νὰ γυρίζει στὸ σπίτι, τὸν ὑποδέχτηκα μὲ βροχὴ ἀπὸ κοσμητικὰ ἐπίθετα.

— Βρὲ παιδάκι μου, τοῦ λέει ἡ μάνα μου, πήγαινε καὶ μ' αὐτὸν νὰ τὰ πῆς· θὰ μοῦ σκάση τὸ παιδί ἀπὸ τὰ κλάματα!

Ὁ ἀδερφός μου, εἴτε ἀπὸ φόβο εἴτε ἀπὸ συμπάθεια, μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ βγήκαμε στὴ γύρα γιὰ τὰ Χριστούγεννα. Πήγαμε στοῦ κουμπάρου μας τοῦ Γιάννη τοῦ Κούρκαφα. «Τὰ εἶπαν ἄλλοι!» μᾶς εἶπαν. Πήγαμε στοῦ μαστρο-Φώτη. «Τὰ εἶπαν ἄλλοι!» μᾶς εἶπαν. Πήγαμε στοῦ Ναούμη, τὸ ἴδιο κι ἐκεῖ. Πῆρε πιά νὰ νυχτώνη, οἱ πόρτες ἔκλειναν, τὸ κρούο ἔτσουζε κι ἔπρεπε νὰ γυρίσωμε στὸ σπίτι. Οὔτε ὁ Ναπολέον, ὅταν ἔχασε τὴ μάχη τοῦ Βατερλώ, δὲ θὰ εἶχε τόση ἀπελπισία, ὅση εἶχα ἐγὼ στὴν καρδιά καὶ στὸ πρόσωπο ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

Πνιγόμεν στὰ δάκρυα.

Καὶ ἡ καημένη ἡ μανούλα μου, γιὰ νὰ μὴν κάμω λυπητερὰ Χριστούγεννα: «Ἔλα, παιδί μου, εἰπέ τα ἐδῶ», μοῦ εἶπε.

Κι ἐγὼ μὲ συχνὲς διακοπὲς ἀπὸ τοὺς λυγμοὺς ἄρχισα: .. «Καλὴν ἐσπέραν... ἄρχοντες, ἂν... εἶναι... ὁ... ὁ... ὁρισμός σας...»

Ἄφοῦ εἶπα ἔτσι καμιὰ δεκαριά στίχους

— Ἔ, φτάνει, μοῦ λέει ἡ μάνα μου, καὶ τοῦ χρόνου!

Καὶ μοῦ ἔβαλε στὴν παλάμη ἕνα... φράγκο!

Μόλις τὸ κοίταξα καλὰ καλὰ στὸ λυχνάρι καὶ τὸ εἶδα ἔτσι ἀσημένιο καὶ γυαλιστερό, «ὦωώπ!» φώναξα μ' ἐνθουσιασμό κι ἔκαμα μιὰ τούμπα στὰ στρωσίδια, πού μᾶς εἶχε ἔτοιμα ἡ μάνα μας νὰ κοιμηθοῦμε.

Τί σημαίνει, ἂν σὲ λίγες μέρες τὸ φράγκο μὲ τρόπο πῆγε πάλι στὴ θέση του; Ἡ χαρὰ μοῦ ἔμεινε.

Καημένη μανούλα...

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΠΑΛΑΤΙΟΝ

Ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης ἦτο ἔμπορος τυροῦ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἔλαβε σύζυγον τὴν Πουλχερίαν καὶ εἶχεν ἀποκτήσει ἐξ αὐτῆς ἓν μόνον τέκνον, τὴν γαλανόφθαλμον Χριστοδούλην.

Ὅταν ἦλθον καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, πολλοὶ ἔμποροι ἀπὸ τὴν Βενετίαν, τόσον συναγωνισμὸν ἔκαμνον πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἐμπόρους, ὥστε ὁ Καλα-

πόδης ἠναγκάσθη νὰ κλείσῃ τὸ κατάστημά του καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν κατήντησε νὰ γίνῃ ἐπαίτης.

Ἡ ἐπαιτεία ἦτο ἀνεγνωρισμένη ἐπισήμως εἰς τὸ Βυζάντιον ὡς ἐπάγγελμα. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐμοίραζον δωρεὰν ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸν ταμεῖον εἰς τοὺς ἐπαίτας τὸν ἄρτον καὶ τὸ ἔλαιον τῆς οἰκογενείας των.

Ἐπειτα εἶχον καὶ ἄλλους πόρους οἱ ἐπαῖται. Κάθε φορὰν ποὺ ὁ βασιλεὺς ἢ ἡ βασίλισσα ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ Παλάτιον, κατὰ τὰς ἐπισήμους ἐορτάς, ἐσκόρπιζον ἄφθονα χρυσᾶ νομίσματα, ἐντὸς μεταξωτῶν σακκιδίων, γύρω ἀπὸ τὸ ἄρμα των.

Ἐπίσης, ὅταν κανεὶς ἀπὸ τοὺς πλουσίους ἄρχοντας ἀνεκαλύπτετο, ὅτι ἔκαμνε συνωμοσίαν κατὰ τοῦ βασιλέως, ὁ ὄχλος καὶ κυρίως οἱ ἐπαῖται εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ θραύσουν τὴν θύραν τοῦ μεγάρου τοῦ συνωμότου καὶ ν' ἀρπάσουν ὅλην τὴν περιουσίαν του.

Εἰς μίαν φοβερὰν ἐπιδημίαν ἡ Πουλχερία ἀπέθανεν. Ὁ Καλαπόδης ἐσκέφθη εἰς τὴν ἀρχὴν ν' ἀποσυρθῆ εἰς τι μοναστήριον τῆς Βιθυνίας, ὅπου ἦτο ἠγούμενος εἰς στενὸς συγγενῆς του. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν κόρην του Χριστοδούλην μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά τὸν ἐκράτησεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Καὶ ἤξιζε τὸν κόπον. Ἡ Χριστοδούλη μὲ τὴν κρυσταλλίνην φωνὴν της ἐκελάδει ἀπὸ τὴν πρωίαν μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Ἦτο ἑσπέρα τῶν Χριστουγέννων. Ἡ Χριστοδούλη δὲν ἠδύνατο νὰ κρύψῃ τὴν χαρὰν της.

Ἦτο εὐτυχῆς καὶ ὑπερήφανος, διότι ὁ πατήρ της, ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης, ὁ ἐπαίτης, θὰ ἐδείπνει ἀπόψε εἰς τὴν πολυτελεστέραν αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων μαζὶ μὲ τὸν αὐτοκράτορα.

Ἡ πτωχὴ συνοικία, ὅπου κατώκουν, εἶχεν ἀναστατωθῆ. Αὐτοκρατορικοὶ ὑπηρέται εἶχον φέρει καθαρὰ φορέματα, σάπωνας καὶ ἀρώματα διὰ τὸν προσκεκλημένον τοῦ βασι-

λέως. Ἦτο, βλέπετε, ἀρχαία συνήθεια εἰς τὸ βασιλικὸν γεῦμα τῆς μεγάλης ἑορτῆς, εἰς ἓν ἀπὸ τὰ δεκαεννέα τραπέζια τῆς μεγάλης αἰθούσης, νὰ παρακάθηνται καὶ δώδεκα πτωχοὶ ἐπαῖται.

Ἐφεραν εἰς τὸν Καλαπόδην χρωματιστὸν ὑποκάμισον. Ἡ Χριστοδούλη ἐθαμβώθη ἀπὸ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐνδυμασίαν καὶ τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς της.

Τὴν ἐσπέραν ὑπηρέται τοῦ αὐτοκράτορος ἦλθον καὶ πα-

ρέλαβον τὸν Μιχαὴλ ἀπὸ τὸν οἶκον του. Τὸν ἀνεβίβασαν εἰς ἓν φορεῖον, διὰ νὰ μὴ λασπωθοῦν τὰ πολυτελεῖ ὑποδήματά του. Ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν συνοδείαν ἐπροχώρει εἰς ὑψηλὸς ὑπηρέτης ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι στέκονται πλησίον τῆς τραπέζης μὲ ἀργυρᾶς λεκάνας καὶ χειρόμακτρα, διὰ νὰ καθαρίζουν οἱ

προσκεκλημένοι τὰ δάκτυλα, μὲ τὰ ὅποια συνήθιζον τότε νὰ τρώγουν. Ἐφόρει λινὸν ὑποκάμισον λευκὸν μὲ κοντὸν μετάξι-νον μανδύαν.

Τὸ ἴδιον ἔγινε καὶ εἰς ἄλλας ἑνδεκα μικροσυννοικίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Εἰς ὠρισμένην ὥραν οἱ ἐπαῖται ἔφθναν εἰς τὴν μεγάλην πλατεῖαν, τὴν δενδροφυτευμένην, ἔμπροσθεν τοῦ παλατίου.

Ἴδου τὸ ἱερόν Παλάτιον ὀλόφωτον ! Παραπλεύρως ἡ μεγάλη οἰκοδομὴ τοῦ Πατριαρχείου καὶ πλησίον αὐτῶν ὁ ὄγκος τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Ἀμέτρητοι βραχίονες αὐλικῶν ὑπηρετῶν κρατοῦν ὑψηλὰ ἀνημμένους φανούς καὶ φωτίζουν τὰς συνοδείας τῶν μεγιστάνων, ἐρχομένων διὰ τὸ γεῦμα. Ἐὰν λογαριάσωμεν, ὅτι κάθε ἄρχων, διὰ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ, ἐχρειάζεταιτο σωματοφυλακὴν πεντήκοντα ἀνθρώπων, φανταζόμεθα τί συνωστισμὸς ἦτο εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ἱεροῦ Παλατίου, ἀφοῦ οἱ προσκεκλημένοι ἔφθαναν τοὺς διακοσίους τέσσαρας.

Ὁ Μιχαὴλ Καλαπόδης ἤνοιξε καλὰ τοὺς ὀφθαλμούς του, διὰ νὰ μὴ τοῦ διαφύγῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα ἔβλεπεν. Εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τὴν Χριστοδούλην, ὅτι θὰ τῆς διηγείτο ὅλα τὰ θαυμάσια τοῦ Παλατίου. Καὶ ἐκείνη ἠτοιμάζετο, μὲ ὅσα θὰ μάθῃ, νὰ παίξῃ εἰς τὴν γειτονιὰν μὲ τὰς φίλας της τὸ πρόσωπον μιᾶς μικρᾶς αὐτοκρατείας.

Οἱ ἐπαῖται ἐπερίμεναν νὰ εἰσέλθουν πρῶτοι οἱ ἐπίσημοι εἰς τὸν Τρίκλινον ἢ Χρυσοτρίκλινον, τὴν τραπεζαρίαν τοῦ Παλατίου. Ἐπὶ τέλους ἦλθε καὶ ἡ σειρὰ των. Καὶ ὁ Καλαπόδης παρ' ὀλίγον νὰ τὰ χάσῃ ἀπὸ τὰ θαυμάσια πράγματα, τὰ ὅποια ἔβλεπε.

Μεγάλα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ πολυκάνδηλα, μὲ ἔλαιον λαμπρὸν ὡς μέλι, ἐφώτιζον τὴν ἀπέραντον αἴθουσαν. Ἄλλα ἀπὸ αὐτὰ εἶχον τὸ σχῆμα ἄνθους, ἄλλα μικρῶν πλοίων καὶ ἄλλα διάφορα περίεργα σχήματα.

Ἡ ὀροφὴ τοῦ Τρικλίνου ἦτο ὀλόχρυσος. Αἱ τραπέζαι ἦσαν ἀργυραῖ. Τὰ τραπεζομάνδηλα κατεσκευασμένα μὲ χονδρὸν λινὸν χρυσοῦφαντον ἀπὸ τὰ περίφημα ὑφαντήρια τῶν Θεβῶν. Τὰ πιάτα, τὰ μαχαιροπήρουνα καὶ τὰ ἄλλα σκεύη τῶν δεκαεννέα τραπεζῶν ἦσαν ἀπὸ καθαρὸν χρυσόν.

Ἡ τράπεζα, ὅπου θὰ ἔτρωγεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἦτο ὀλόκληρος ἀπὸ ἄργυρον, γεμάτον ἀπὸ πολύχρωμα πετράδια, τὰ ὅποια ἐσκόρπιζον λάμπεις. Ἀναπαυτικὰ καθίσματα ἀπὸ μυροβόλα ξύλα τῶν Ἰνδιῶν, στολισμένα μὲ μαργαριτάρια, εὐρίσκοντο καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τῶν τραπεζῶν. Ἐπεκράτει ἀκόμη τὸ ἀρχαῖον ἔθιμον νὰ τρώγουν εἰς τὰ ἐπίσημα γεύματα γυρμένοι εἰς τὸν δεξιὸν ἀγκῶνα καὶ ἀκουμβῶντες εἰς μαλακὰ προσκέφαλα ὀλοκέντητα.

Ὅλοι εἶχον ὀδηγηθῆ εἰς τὰς θέσεις των. Πλησίον τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως, ὁ ὅποιος ἔτρωγε μόνος του, ἐτοποθετήθησαν δώδεκα μεγιστᾶνες. Ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὸ Τρίκλινον, εἶχον ἀφαιρέσει ὄλοι τοὺς μανδύας των καὶ ἔμειναν μὲ τὰ πολυτελῆ ὑποκάμισά των. Μόνον εἰς τοὺς στρατηγοὺς ἐπέτρεπον νὰ φέρουν καὶ τοὺς κοντοὺς μανδύας των.

Μὲ τὴν σειρὰν ἐκάθισαν οἱ ἄλλοι προσκεκλημένοι καὶ τελευταῖοι οἱ δώδεκα ἐπαῖται. Οἱ αὐλικοὶ ὑπέδειξαν εἰς αὐτοὺς νὰ προσέχουν τί σκοπὸν θὰ ἔπαιζον τὰ μεγάλα χρυσᾶ ὄργανα τοῦ Παλατίου. Καὶ ὅταν θὰ ἐπαίζετο ὁ βασιλικὸς ὕμνος, θὰ ἔπρεπε ὄλοι νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ζητωκραυγᾶσουν ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐπίσης, ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἔστελλεν εἰς αὐτοὺς κανὲν ὀρεκτικὸν ἀπὸ τὴν ἰδιαιτέραν του τράπεζαν, πάλιν θὰ ἔπρεπε νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ ζητωκραυγᾶσουν.

Ὁ Καλαπόδης μὲ πολλὴν προσοχὴν τὰ ἤκουεν ὅλα αὐτὰ καὶ ἐκοίταζε διαρκῶς τὴν μεγάλην πύλην τῆς εἰσόδου, ἀπὸ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπρόβαλλεν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια. Ἀλλὰ μὲ τὴν ἰδίαν ἀγωνίαν ἐπρόσεχε καὶ εἰς τὴν μικρὰν εἴσοδον. Ἐκεῖ ἐστέκοντο ὀλόκληρα τάγματα ὑπηρετῶν τῆς τραπέζης. Ὅλοι ἦσαν φορτωμένοι μὲ ἐκλεκτὰ φαγητά. Μίαν μόνον λύπην εἶχεν ὁ Καλαπόδης. Δὲν ἤξευρε πῶς νὰ ἀποκρύψῃ μικρόν τι φαγώσιμον καὶ νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν ἀγαπητὴν του κόρην, τὴν Χριστοδούλην του μὲ τὰ χρυσᾶ μαλλιά.

Η ΝΥΧΤΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Χριστούγεννα! Περίχαρα ἡ καμπάνα
κράζει, κι ἡ μάνα στὸ παιδὶ
καὶ τὸ παιδὶ Χριστούγεννα! στὴ μάνα
κι ὁ κόσμος ὅλος τραγουδεῖ.

Κι ἡ νύχτα λάμπει ἀπὸ τὸ μάγο ἀστέρι,
ὅπου τοὺς μάγους ὀδηγεῖ.
Τὸ ἐπουράνιο μυστικὸ τὸ ξέρει
καὶ χαίρεται οὐρανὸς καὶ γῆ.

Κ. Παλαμᾶς

